



# TEMA 7. L'APLICACIÓ DEL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

*Curs acadèmic 2022 - 2023*



**MARÍA CARRO PITARCH**  
**CONTRACTADA PREDOCTORAL DEL DEPARTAMENT DE DRET  
INTERNACIONAL PÚBLIC (ACIF 2021)**



Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](#).



With the support of the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union

# 1. L'OBLIGACIÓ D'APLICAR EL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

## 1. Aplicació del DUE: procés complex que abasta:

- ⊙ L'aplicació normativa: adoptar normes jurídiques, europees o nacionals (estatals, autonòmiques o locals) que desenvolupen les previsions de:
  - Els tractats constitutius
  - El dret derivat
  
- ⊙ L'aplicació administrativa a situacions concretes
  - La realitzaran, segons els casos:
    - Les institucions europees
    - Els EM
  - Inclou el poder d'imposar sancions (administratives o penals) en casos d'incompliment
  
- ⊙ Garantia de la correcta aplicació del DUE. Funció judicial de:
  - Els jutges i tribunals nacionals
  - TJUE



## 2. Aplicació del DUE per les institucions de la UE

### ⊖ Aplicació normativa del DUE

- Dels tract. constitutius:

- *Ad intra* (dret derivat institucional): les institucions adopten actes jurídics “per a exercir les competències de la Unió” [Art. 288 TFUE](#)

- *Ad extra* (dret derivat internacional): subscriure tract. intern. amb estats tercers o altres OI en els casos previstos en l'art. [216.1 TFUE](#)

- Del dret derivat institucional:

- Actes “delegats” [Art. 290 TFUE](#)

- Actes jurídics “d'execució” [Art. 291 TFUE](#)

- Del dret derivat internacional: reconegut per la jurisprudència

### ⊖ Aplicació administrativa del DUE a situacions concretes

- Competència de la Comissió (no exclusiva) [Art. 17.1 TUE](#)

- Importància especial en aplicació normes antimonopoli [Art. 101 a 103 TFUE](#)

- La Comissió gestiona els fons estructurals de la UE (FEDER: Fons Europeu de Desenvolupament Regional; FSE: Fons Social Europeu; etc.)

- La Comissió executa el pressupost de la UE [Art. 317 TFUE](#)



### 3. Aplicació del DUE pels EM:

#### ⊙ Principis que regeixen l'aplicació pels EM del DUE:

- Principi de cooperació lleial [Art. 4.3 TUE](#)
- Principi de l'autonomia institucional i procedimental. Segons el TJUE, cada EM determina en el seu dret intern els òrgans i procediments per a aplicar el DUE

#### ⊙ Aplicació normativa del DUE pels EM:

- Segons la classe de competència que es tracte:
  - En compt. exclusives de la UE, només en els casos excepcionals previstos en [art. 2.1 TFUE](#)
  - En compt. compartides: [art. 2.2 TFUE](#)
  - Quan la UE tinga compt. de coordinació, [art. 2.5 TFUE](#)
- Formes de participació de EM en l'aplicació del DUE:
  - Si els tract. prohibeixen adoptar determinades mesures (p. ex., art. 34-35 TFUE), els EM han de:
    - ∅ Derogar les normes nacionals contràries
    - ∅ Abstenir-se d'adoptar en el futur tals normes
  - Si els tract. imposen als EM obligacions de comportament positiu, hauran d'adoptar les mesures nacionals necessàries per a garantir el compliment d'aquesta obligació. Els tract. preveuen aquesta possibilitat:
    - ∅ Amb caràcter concret en algunes matèries (p. ex., art. 37.1 i 3, 61, 65 TFUE...)
    - ∅ Amb abast general. Respecte directives: llibertat de forma i mitjans [art. 288, §3 TFUE](#)

#### ⊙ Aplicació administrativa del DUE a situacions concretes [Art. 197 TFUE](#)

## ⦿ L'aplicació normativa del DUE a Espanya

- **Aplicació complexa per les peculiaritats del sistema espanyol → Necessari:**

**Determinar la administració o les administracions competents per a adoptar les mesures.**

- **Juris TC: la transposició del DUE ha de seguir els criteris de repartiment de competències ESTAT/CA**
  - **Prin. de no alteració del repartiment competencial + Prin. de cooperació lleial entre estat i CA.**
- **Les mesures que s'han de prendre poden adoptar diverses formes**
  - **LO si sanció penal, modificació llei en vigor...**

## **4. L'aplicació del DUE a les persones físiques i jurídiques**

- **No tenen competència normativa, però**
- **DUE afavoreix la seua participació en l'elaboració del dret derivat (ICE), així com en el control de l'aplicació efectiva d'aquest (petició davant PE, recursos davant TJUE).**

# 2. LES RELACIONS ENTRE EL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA I EL DRET INTERN DELS ESTATS MEMBRES

## A. APLICACIÓ INMEDIATA DEL DRET DE LA UE

- A.1. Noció d'aplicació immediata
- A.2. Aplicació mediata del dret originari de la UE
- A.3. Aplicació immediata del dret derivat institucional
- A.4. Aplicació immediata del dret internacional de la UE

## B. L'EFECTE DIRECTE DEL DRET DE LA UE

- B.1. Noció jurisprudencial de l'efecte directe i les seues conseqüències
- B.2. Efecte directe del dret originari de la UE
- B.3. Efecte directe del dret derivat institucional
- B.4. Efecte directe del dret internacional de la UE

## C. PRIMACIA DEL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

- C.1. Introducció
- C.2. Fonament de la primacia del dret de la UE
- C.3. Conseqüències de la primacia del dret de la UE per al jutge nacional
- C.4. La primacia del dret de la UE en el dret espanyol

## D. RESPONSABILITAT DE L'ESTAT Membre EN CAS D'INCOMPLIMENT

- 1. La noció d'aplicació immediata o mediata del dret de la UE fa referència a com s'incorpora aquest dret en el dret intern dels EM.**
- 2. L'aplicació (im)mediata afecta l'eficàcia del dret de la UE, no a la seua validesa**
  - ⊖ Validesa del dret de la UE**
    - Validesa del dret originari de la UE (= tractats internacionals) depèn del dret internacional (no incórrer en causa de nul·litat o terminació dels tractats...)
    - Validesa del dret derivat depèn de la seua conformitat amb el dret originari de la UE
    - En cap cas depèn del dret intern dels EM
  - ⊖ Eficàcia del dret de la UE en el dret intern dels EM**
    - Aplicació immediata del dret de la UE (teories monistes): quan la seua eficàcia en dret intern dels EM no està condicionada a cap acte d'incorporació
    - Aplicació mediata del dret de la UE:
      - Dualisme moderat: quan la seua incorporació en el dret dels EM es condiona a la seua mera publicació en el diari oficial de l'estat membre
      - Dualisme radical: quan la seua incorporació es condiona al fet que el que es publique en el diari oficial siga el dret de la UE transformat en dret nacional

## A.2. Aplicació mediata del dret originari de la UE

1. La seua incorporació al dret intern dels EM està regulada en el dret intern dels EM (normalment, en la Constitució)
2. Espanya. **Art. 96.1 CE**: “Els tractats internacionals vàlidament subscrits, una vegada publicats oficialment a Espanya, *formaran part de l'ordenament intern*. Les seues disposicions només podran ser derogades, modificades o suspeses en la forma prevista en els tractats mateixos o d'acord amb les normes generals del dret internacional”
  - ⊖ Dualisme moderat: s'incorpora mitjançant publicació oficial del text del tractat → aplicació NO immediata
3. **Acte del TJCE de 22/06/1965, as. 9 i 58/65**: una vegada incorporat, s'aplica en dret intern com a dret de la UE, sense transformar-se en dret intern.

## A.3. Aplicació immediata del dret derivat institucional

1. Els actes típics vinculants (reglaments, directives, decisió) són eficaces des de la seua entrada en vigor després de publicar-se en el *Diari Oficial de la UE*
  - ⊖ Si són actes legislatius → [Art. 297.1, §3 TFUE](#)
  - ⊖ Si són actes no legislatius → [Art. 297.2, §2 TFUE](#)
2. No es necessita cap acte d'incorporació dels reglaments i decisions = no han de publicar-se en el diari oficial dels EM
  - ⊖ Ergo aplicació immediata [Sent. Comissió c. Itàlia, §15-17](#) i [Sent. Variola, §9-11](#)
3. Les directives necessiten mesures nacionals d'execució o transposició → NO aplicació immediata



### A.4.1. EL DRET INTERNACIONAL CONSUETUDINARI

- ⊖ Monisme radical: vinculen la UE i els seus EM sense necessitat de publicar-se en cap diari oficial → aplicació **immediata** en dret intern dels EM.

### A.4.2. EL DRET INTERNACIONAL CONVENCIONAL

- ⊖ Els tractats internacionals subscrits pels estats abans de la seua pertinença a la UE
  - Són tractats anteriors, que en el seu moment **ja es van incorporar** al dret dels EM
  - Incorporació segons normes de **dret intern** dels EM
- ⊖ Els tractats internacionals subscrits per la UE
  - Monisme → aplicació **immediata** en el dret intern dels EM
    - Forma part del dret de la UE després de la seua publicació en el DO i entrada en vigor [Sent. Haegeman, §5](#) i [art. 17.1 Regl. Consell](#)
    - No es publiquen en els diaris oficials dels EM
    - Vinculen les institucions de la UE i els EM [Art. 216.2 TFUE](#)
- ⊖ Els acords mixtos
  - Es publiquen en el DO de la UE, després de la seua publicació en diaris oficials EM
  - Vinculen la UE i els EM [Sent. Bresciani, §18](#)
  - Ergo aplicació **NO immediata** en dret intern dels EM



## ⊖ Les decisions dels representants dels governs dels EM reunits en el si del Consell

- Es publiquen en el DO de la UE
- No es publiquen en els diaris oficials dels EM → aplicació **immediata** en el dret intern dels EM

### A.4.3. LES DECISIONS DELS ÒRGANS CREATS MITJANÇANT TRACTATS INTERNACIONALS

#### ⊖ Conseqüències de la seua no publicació Sent. Sevince, §24

- **POT**: Impedir que s'imposen obligacions a un particular
- **NO pot**: Privar el particular d'al·legar, enfront d'una autoritat pública, els drets que li confereixen les decisions.

#### ⊖ *Ergo* aplicació **immediata** en dret intern dels EM

1. Aparició en jurisprudència: [Sent. Van Gend en Loos](#)

2. Concepte: normes són capaces de crear directament drets i obligacions a càrrec dels particulars, que aquests poden invocar davant els jutges i tribunals nacionals, els qui estan obligats a garantir-los. [Sent. Simmenthal, §14-16](#)

3. Conseqüències: [Sent. Factortame I, §19-21](#): jutge nacional ha d'excloure disposicions nacionals que siguen un obstacle

- Qüestió prejudicial (tribunal holandès)
- Qüestió: si art. 12 TCEEA (art., 30 TFUE) = obligació EM d'abstenir-se d'establir nous drets de duana en les seues relacions mútues? Efecte directe en dret intern?
  - Raonament: part de l'objectiu del TCEE d' «establir un mercat comú el funcionament del qual afecta directament els justiciables»
- Conseqüència: afirmació que el DCE (DUE) “crea obligacions a càrrec dels particulars” i “genera drets que s'incorporen al seu patrimoni jurídic”.
  - Presumpció que totes les normes del DUE (que complisquen uns certs requisits) gaudeixen d'EFECTE **DIRECTE**.

Quins són aquests **requisits**? TJUE exigeix que la disposició europea siga:

1. Clara i precisa (o prou precisa)
2. Incondicional = no subjecta a cap requisit ni supeditada al fet que s'adopte cap altre acte (de INST/EM).

### Efecte directe

#### 1. Ple:

- Normes que, sent clares i incondicionals, permeten que els particulars les invoquen davant els tribunals nacionals punt en les seues relacions amb les admin. públiques dels EM (efecte directe vertical, **EDV**), com en les seues relacions amb altres particulars (efecte directe horitzontal, **EDH**).
- Ex. lliure circulació de treballadors.

#### 2. Limitat:

- Els particulars només podran al·legar davant els tribunals nacionals els drets i deures que establisquen enfront dels EM (EDV), i no en les seues relacions amb altres particulars (manquen de EDH).
- Ex. prohibicions de restriccions duaneres; normes relatives a la notificació de les ajudes d'estat.

#### 3. Sense efecte directe:

- Quan l'aplicació de les disposicions dels tract. constitutius necessiten l'exercici del poder d'apreciació de les INST/EM.

### EFFECTE DIRECTE DELS REGLAMENTS (art. 288 TFUE)

1. El regl., per la seua pròpia naturalesa, té efecte directe [Sent. Politi, §8-9](#)
2. No es poden oposar ni disposicions ni pràctiques internes [Sent. Leonesio, §2-3, 5 i 19-23](#)
3. Els particulars poden al·legar-ho en les seues relacions amb les adm. (EDV) i amb altres particulars (EDH)

### EFFECTE DIRECTE DE LES DECISIONS DIRIGIDES ALS ESTATS

1. Reconeixement per 1a vegada: [Sent. Grad, §5-6 i 9 in fine](#)
2. Distingim:
  1. Dirigides a particulars: ED si “té obligacions que siguen clares, precises i incondicionals”
  2. Dirigides a EM: EDV si “obligacions clares, precises i incondicionals produeixen efecte directe en les relacions entre els estats membres i els justiciables” (sempre a partir del termini establert, si n'hi ha).

### EFFECTE DIRECTE DE LES RECOMANACIONS?

1. Manquen d'efecte directe per no ser actes vinculants [Sent. Grimaldi, §16 i 19](#)

## EFFECTE DIRECTE DE LES DIRECTIVES

1. RG: NO produeixen ED perquè es dirigeixen als EM i han de ser transposades (!); PERÒ
2. Reconeixement 1a vegada possibilitat efecte directe vertical. [Sent. SACE, §2-3, 13, 15, 18](#)
3. Reconeixement explícit: [Sent. Van Duyn, §2, 9 i 11-15](#) per evitar que un EM es pugui beneficiar del seu incompliment del DUE (basat en l'efecte útil)
4. Quan té efecte directe la direct.?
  - ⊖ Quan el EM no ha adoptat, dins del termini prescrit, les mesures imposades per una direct. i les disposicions d'aquesta direct. siguen susceptibles de produir efecte directe.
  - ⊖ Particulars legitimats a invocar-les contra el EM (**EDV ascendent!**)
  - ⊖ Permet al jutge excloure l'aplicació de tota norma de dret intern incompatible O suplir l'absència de dret intern amb la direct.
  - ⊖ Impossibilitat efecte directe vertical descendent (que l'Estat exigisca oblig. a particulars d'una direct. no transposada) (seria un "efecte pervers") [Sent. Arcaro, §36-38](#)
  - ⊖ No **EDH!**: no es pot exigir als particulars el compliment d'obligacions resultants d'una direct. no/mal transposada → no són responsables. [Sent. Marshall, §48](#)
    - ⊖ Intents del TJUE de superar aquesta situació:
      1. Obligació d'interpretació conforme [Sent. Marleasing, §7-9](#)
      2. Concepte ampli de l'Estat per invocar el EDV [Sent. Von Colson i Kammann, §2 i 26](#)
      3. Si no és possible: obligació de reparació per l'adm. estatal dels perjudicis causats als particulars [Sent. Faccini Dori, §26-27 i 29](#)

### EFFECTE DIRECTE DELS TRACTATS INTERNACIONALS SUBSCRITS PER LA UE

1. Les disposicions d'un tractat internacional celebrat per la UE poden tenir efecte directe [Sent. International Fruit Company i altres, §8 i 19](#)
2. Per a saber-ho, es necessita una anàlisi de l'esperit, el sistema i la lletra d'aquest tractat [Sent. International Fruit Company i altres, §20](#); i [Sent. Chiquita Itàlia, §25](#)

### EFFECTE DIRECTE DELS ACORDS MIXTOS

1. Les disposicions d'un acord mixt tindran efecte directe quan, a la vista del seu tenor literal, del seu objecte i de la seua naturalesa, contenen una obligació clara i precisa, que en la seua execució o en els seus efectes, no se subordina a l'adopció de cap acte ulterior [Sent. Demirel, §14](#); [Sent. Pokrzeptowicz-Meyer, §19](#); i [Sent. Pecheurs de l'Étang de Berre, §39](#)
2. Confon aplicació directa amb efecte directe [Sent. Pecheurs de l'Étang de Berre, §39 i 47](#)

### EFFECTE DIRECTE DE LES DECISIONS DELS ÒRGANS CREATS MITJANÇANT TRACTATS INTERNACIONALS

1. Tindran efecte directe si compleixen els mateixos requisits que s'exigeixen per als acords mixtos [Sent. Sevince, §14-15](#); i [Sent. Gemeinsam..., §54-55](#)
2. El seu efecte directe no desapareix encara quan requerisquen mesures normatives nacionals de desenvolupament (≈ directiva) [Sent. Sevince, §22](#)
3. El seu efecte directe no desapareix per no haver sigut publicades [Sent. Sevince, §24](#)
4. Una decisió pot tenir efecte directe, encara quan no la tinga la disposició de l'acord mixt que desenvolupa [Sent. Gemeinsam..., §64 in fine](#)

#### 1. AUTONOMIA DEL DRET DE LA UE

Recordar reconeixement jurisprudencial del TJ:

##### ⊙ Sent. Van Gend en Loos

- És un “nou” ordenament jurídic de dret internacional:
- És ordenament jurídic ≠ del dret intern
  - Alguna cosa més que un tractat internacional

##### ⊙ Sent. Costa c. ENEL

- És un ordenament jurídic autònom del dret internacional

#### 2. PRIMACIA DEL DRET DE LA UE

##### ⊙ Primacia dret UE (= DI convencional) es basa en el principi *pacta sunt servanda*

- Reconegut en art. 26 i 27 CVDT
- No depèn de les constitucions dels EM
- Depèn de la naturalesa i caràcters especials del dret UE



1. Reconeuguda pel TJCE des de 1964: [Sent. Costa c. ENEL](#)

2. Relat de fets

⊖ Sr. Costa: Llei italiana 1962 de nacionalització de l'energia elèctrica (Llei ENEL) contradiu TCEE (prohibeix nous monopolis estatals). Jutge de Milà planteja dues qüestions jurídiques

- Qüestió d'inconstitucionalitat davant C. Constitucional italiana → Aplica per “Llei posterior deroga Llei anterior”
- Qüestió prejudicial davant TJCE → Sent. Costa c. ENEL 1964

3. [Sent. Costa c. ENEL](#)

⊖ Primacia del DCE (avui DUE) sobre dret intern de EM

⊖ 4 fonaments de la primacia del dret de la UE:

1 Per la naturalesa i característiques específiques de les CE i del seu ordenament jurídic

2 Pel caràcter obligatori del dret derivat institucional, previst en art. 189 TCEE ([art. 288 TFUE](#))

○ Només es refereix a reglaments

3 Pel compromís de cooperació lleial en compliment dels tract. i del dret derivat. Remissió a l'art. 5.2 TCEE (avui [art. 4.3 TUE](#))

4 Per prohibició de discriminacions basades en nacionalitat de particulars. Remissió a l'art. 7 TCEE (avui [art. 18 TFUE](#))

⊖ Conseqüències

- La contradicció entre el dret de la UE i una llei nacional posterior se soluciona afirmant la primacia del dret de la UE →

- Primacia dret de la UE = inaplicació de la llei nacional, encara que siga posterior

Obligació jutges nacionals d'aplicar íntegrament el DUE i protegir els drets, i garantir la plena eficàcia de les normes europees.

### 1. Establides pel TJCE des de 1978: [Sent. Simmenthal](#)

### 2. Relat de fets

- ⊙ Simmenthal = empresa italiana que importava carn de boví de França a Itàlia
- ⊙ Llei italiana de 1970: estableix nous drets aranzelaris
- ⊙ Sent. 1976 del TJCE: llei italiana de 1970 és contrària al TCEE
- ⊙ Itàlia no executa Sent. 1976:
  - primacia llei 1970: és posterior a llei italiana 1957 que va aprovar el TCEE
  - per a no aplicar llei 1970, haurà de ser derogada o declarada inconstitucional
- ⊙ Nova qüestió prejudicial → 1978 [Sent. Simmenthal, §7\(a\)](#)

### 3. Sent. Simmenthal 1978. Quatre conseqüències de la primacia dret UE

1. Respecte de norma nacional anterior contrària: inaplicabilitat de ple dret de la norma nacional [§17](#)
2. Respecte de norma nacional posterior contrària: invalidesa nous actes legislatius nacionals incompatibles [§17](#)
3. El jutge nacional, per si mateix, ha d'inaplicar el dret nacional contrari [§21](#)

Jutge nacional no ha d'esperar ni a la: [§24](#)

- derogació prèvia de la norma incompatible
- declaració d'inconstitucionalitat

4. Pot inaplicar normes nacionals per a dictar mesures provisionals [Sent. Factortame I, §19-21](#)

**1. Jurisprudència TJ sobre primacia dret europeu és anterior adhesió Espanya**

**2. Art. 2 Acta d'adhesió 1985:** “Des del moment de l'adhesió, les disposicions dels tractats originaris i els actes adoptats per les institucions de les comunitats abans de l'adhesió obligaran els nous estats membres i seran aplicables en aquests estats en les condicions previstes en aquests tractats i en la present acta”

**3. Dret espanyol:**

⊙ **Art. 9.3 CE:** “La Constitució garanteix (...) la jerarquia normativa”

⊙ **Però cap norma jurídica espanyola:**

- conté una enumeració completa de la jerarquia normativa en el dret espanyol
- indica el lloc que ocupa en aquesta jerarquia el dret de la UE
- afirma expressament la primacia del dret de la UE



## 4. Relacions entre el dret de la UE i el dret espanyol

### ⊙ El dret de la UE ↔ les lleis i altres normes espanyoles de rang inferior

- Els tractats internacionals (inclosos els tract. constitutius). Rang supralegal a Espanya, perquè:

- **Art. 94.1.e) CE**: els tractats poden suposar “modificació o derogació d'alguna llei”

- **Art. 96.1 in fine CE**: les disposicions dels tractats no poden ser derogades, modificades o suspeses per cap norma del dret espanyol

- Jurisprudència uniforme TS i TC: en cas de conflicte entre els tractats i les lleis, s'apliquen els tractats

**Art. 93 CE**: Mitjançant llei orgànica es podrà autoritzar la subscripció de tractats pels quals s'atribuïska a una organització o institució internacional l'exercici de competències derivades de la Constitució. Correspon a les Corts Generals o al Govern, segons els casos, **la garantia del compliment** d'aquests tractats i de les resolucions emanades dels organismes internacionals o supranacionals titulars de la cessió.

- Els jutges i tribunals ordinaris han de controlar la correcta aplicació del prin. de primacia. Només poden deixar inaplicable la llei si la contradicció amb el DUE és indubtable (segons dret espanyol):

- Declarat pel TJUE
- Es deduïska d'una sentència del TJUE (per qüestió prejudicial materialment idèntica)
- Correcta aplicació del DUE s'impose de manera evident (més enllà de dubte raonable)



- El dret derivat. Rang supralegal a Espanya perquè:
  - Pel mateix argument de l'art. 93 CE
  - Jurisprudència TS i TC:
    - a) Les lleis i altres normes espanyoles inferiors anteriors a la CE que siguin contràries al dret de la UE: han d'entendre's derogades
    - b) Els jutges ordinaris han d'entendre que les lleis i altres normes espanyoles inferiors contràries al dret de la UE són inconstitucionals per incompetència (art. 93 CE). A més:
      - b.1) Inconstitucionalitat benvolguda d'ofici
      - b.2) Sense necessitat de plantejar qüestió d'inconstitucionalitat davant el TC
  - Els jutges ordinaris apliquen primàcia del dret de la UE, sense o després de plantejar qüestió prejudicial al TJUE
- Però segons el TC:
  - els art. 96 i 93 CE no incorporen el dret de la UE al bloc de constitucionalitat → no són criteri de constitucionalitat de les lleis
  - el conflicte entre una llei i el dret (originari o derivat) de la UE no té rellevància constitucional (conflicte infraconstitucional → extraconstitucional)
    - a) No plantejar el conflicte davant el TC
    - b) Que ho resolguen els òrgans judicials de la jurisdicció ordinària mitjançant la correcta selecció del dret aplicable



## ⊖ El dret de la UE ↔ la Constitució espanyola

- Malgrat que la Sent. Costa c. ENEL és de 1964, no es va utilitzar l'art. 95 CE en 1985 respecte del Tractat i l'Acta d'adhesió
  - **Art. 95 CE:** “1. La subscripció d’un tractat internacional que continga estipulacions contràries a la Constitució exigirà la prèvia revisió constitucional.  
2. El Govern o qualsevol de les cambres pot requerir al Tribunal Constitucional perquè declare si existeix o no aquesta contradicció”.
- Només es va recórrer a l'art. 95 CE en dues ocasions: Tract. Maastricht i Tract. Constitucional
- En qualsevol cas, els conflictes entre el DUE i la CE → TJUE.
- [Sent. Melloni, §59, de 26.2.2013](#)

“En efecte, segons jurisprudència assentada, en virtut del principi de primacia del dret de la Unió, que és una característica essencial de l'ordenament jurídic de la Unió, la invocació d'un estat membre de les disposicions del dret nacional, fins i tot si són de rang constitucional, no pot afectar l'eficàcia del dret de la Unió en el territori d'aquest estat”.

### 1. LA RESPONSABILITAT DE L'ESTAT MEMBRE DAVANT LA UE (remissió T8, recurs per incompliment)

- ⊙ Recursos directes davant el TJUE (recurs per incompliment per la COM/EM).
  - Si EM no executa la sent. → COM: recurs per incompliment (sanció)

### 2. LA RESPONSABILITAT DE L'ESTAT MEMBRE PER DANYS CAUSATS A PARTICULARS

- ⊙ Creació jurisprudencial: [Sentència Francovich](#)
- ⊙ Triple fonament:
  1. Naturalesa singular del DUE [§31](#)
  2. Obligació jutge nacional garantir plena eficàcia DUE [§32-35](#)
  3. Principi de col·laboració lleial [§36](#)

CONSEC.: Obligació de l'E. de reparar els danys causats per incompliment del DUE [§37](#)

- ⊙ Tres requisits per a exigir responsabilitat a l'Estat [Sent. Factortame III, §51](#)
  1. Norma jurídica violada tinga per objecte conferir drets als particulars
  2. La violació estiga prou caracteritzada
  3. Existisca relació de causalitat directa entre la infracció i el mal

# 3. LA GARANTIA JUDICIAL DE LA CORRECTA APLICACIÓ DEL DUE

## 1. Segons el TJUE:

⊖ Pel dret a la tutela judicial efectiva [Art. 47 CDFUE](#)

⊖ Per obligació de cooperació lleial [Art. 4.3 TUE](#)

Obligació de judges nacionals de EM de garantir els drets que el DUE reconeix als particulars

2. Per principi d'autonomia institucional i procedimental: cada estat designa els òrgans competents ja regulació processal dels recursos [Art. 19.1 §2 TUE](#)

3. Per a ajudar els judges nacionals a una correcta interpretació o aplicació del DUE, existeix un mecanisme de cooperació judicial amb el TJUE: la qüestió prejudicial [Art. 267 TFUE](#)

4. El garant últim de la interpretació i aplicació uniforme del DUE en el territori de tots els EM és el TJUE, mitjançant el sistema de recursos que s'estudia en el tema 8.